

Però... hi va haver mai 2.300 intel·lectuals?

Aquest 25 de gener fa 40 anys de la signatura de l'anomenat 'Manifest dels 2.300', el primer text col·lectiu "d'intel·lectuals" que denunciava la discriminació del castellà a Catalunya, quan no feia ni un any que Pujol presidia la Generalitat i no s'havia aprovat encara la immersió lingüística. El document va ser publicat el 12 de març a 'Diario 16' i marcà un camí per als professionals dels manifestos ('Manifiesto por la Tolerancia Lingüística de Cataluña', i 'Manifest del Taxidermista').

Per Àlex Milian / @alexmilianbeser

Es titulava "Por la igualdad de derechos lingüísticos en Cataluña", però ha passat a la història com el *Manifest dels 2.300*, perquè era el presumpte nombre dels "abajo firmantes, intelectuales y profesionales que viven y trabajan en Cataluña", tot i que molts, en aquell moment, van dubtar que fos possible l'existència de tal quantitat d'intel·lectuals en actiu i amb residència al Principat. Estava escrit en "un castellano de gobernador civil decimonónico", segons va descriure el poeta Jaime Gil de Biedma a *La Vanguardia* (27-III-1981), i llançava lletges acusacions contra els polítics del primer executiu de Jordi Pujol: "Altos cargos del actual Gobierno de la Generalitat —afirmava el manifest— tratan de justificar la sustitución del castellano por el catalán como lengua escolar de los hijos de los inmigrantes. Se dice sin reparo que esto no supone ningún atropello, porque los inmigrantes 'no tienen cultura'".

RICARD CUGAT/ARXIU

Acció de la Crida a la Solidaritat, plataforma nascuda en resposta al Manifest dels 2.300.

La directora de Política Lingüística de l'època, Aina Moll, va haver de sortir a correccueta a denunciar "un document tan parcial i mancat de base objectiva" com el dels 2.300. "Em preocupa molt —va dir Moll— l'efecte que les seves greus acusacions poden causar sobre els espanyols que viuen fora de Catalunya, si les prenen com a autèntiques".

El *Manifest* havia estat redactat i signat el 25 de gener del 1981 i anava a ser publicat a finals de febrer a *Diario 16*, que llavors dirigia Pedro J. Ramírez. Però eren temps convulsos. El 29 de gener, havia dimitit Adolfo Suárez i el cop d'estat del 23-F en va endarrerir la publicació fins al 12 de març —un dia abans que s'aprovés la LOAPA.

Els impulsors d'aquell manifest van fixar un model de manifestos que s'ha anat repetint del 1981 ençà, però va tenir escassa o nul·la repercussió en la vida política i social catalana fins que no va anar emparellat a l'aparició d'un partit polític —Ciutadans— el 2005.

La idea del *Manifest dels 2.300* va sortir de Santiago Trancón, professor de literatura i llengua procedent de Valderas (Lleó); el sindicalista José Luís Reinoso, i Carlos Sahagún, poeta d'Onil (Alcoià), i defensor de l'anarcosindicalisme. Tres perfils d'esqueres que no se sentien còmodes amb el catalanisme del PSC i el PSUC. Tots tres van anar a buscar Federico Jiménez Losantos —llavors professor en un institut de Santa Coloma de Gramenet. Segons algunes fonts, Jiménez Losantos va reescriure el primer esborrany de Trancón i tots quatre li'l van portar a Amando de Miguel, professor de sociologia a la Universitat de Barcelona, per lluir un "intel·lectual" a la capçalera.

Tanmateix, Gil de Biedma només reconeixeria un intel·lectual entre els signants: "No consigo entender cómo el único firmante que alguna vez he tratado y personalmente considero, el sociólogo Esteban Pinilla de las Heras, pudo suscribir un documento donde con toda tranquilidad se asume que la emigración en Cataluña es una consecuencia de los cua- →

A sota, dues manifestacions de la Crida. A l'esquerra, la del Sant Joan de 1981, al Camp Nou. La segona, el 1985, davant de la seu de la UNESCO a París.

→ renta años de dictadura franquista". El poeta estalviava ironia contra alguns dels arguments del manifest: "¿Oyó alguna vez remotamente hablar de subdesarrollo, de feudalismo agrario, de paro estacional, de sucesivas oleadas migratorias en lo que va de siglo? Que se olvide. La culpa de todo la tuvieron el general Franco y los catalanes, que contrataron con él a cómo precio el suministro de un ejército industrial de reserva. Cataluña, una nación exclusivamente compuesta por burgueses explotadores".

El *Manifest dels 2.300* va provocar una reacció immediata en els sectors catalanistes. Una setmana després, el 18 de març, naixia la Crida a la Solidaritat en Defensa de la Llengua, la qual, per Sant Joan, convocava un primer acte al Camp Nou, que reuniria unes 90.000 persones. El socialista Felip Solé i Sabarís i el teòleg Aureli Argemí feien de mestres de cerimònies per un moviment que tindria, entre els seus membres més destacats, Jordi Sànchez (després president de l'ANC), Àngel Colom (que seria president d'ERC i fundador del PI), Carles Riera (CUP) i Jordi Portabella (ERC).

La tolerància

Tretze anys després, el 21 de maig de

1994, es presenta a Barcelona el *Manifiesto por la Tolerancia Lingüística en Cataluña*, que torna a denunciar el mateix. "Hemos contemplado cómo ha ido desapareciendo la lengua común de todos los españoles de instancias, edictos municipales, programas de festejos, avisos oficiales, de cartas y circulares". L'estil del manifest passava de recordar el "gobernador civil decimonónico" al de funcionari del tardofranquisme. "Por supuesto, todos los medios de comunicación — sean de prensa, radio o televisión — dependientes de la administración autonómica son exclusivamente en catalán. La frontera de esta limpieza lingüística se acaba en los límites de lo privado, aunque ya existen múltiples formas de incentivo económico y de presión comercial para no hacer rentable el uso normal del castellano".

Els impulsors del nou *Manifiesto por la Tolerancia* procedien de La Cervantina, nom popular de l'associació Acció Cultural Miguel de Cervantes, presidida per Antonio Tercero. La connexió amb el primer *Manifest* era Jiménez Losantos. Ho explicava Tercero en el llibre *La guerra de la llengua* (Empúries, 1996), d'Eduard Voltas: "Jo havia conegut Jiménez Losantos —deia el president de la Miguel de Cer-

vantes— perquè el vaig convidar a unes jornades celebrades a l'Hogar Extremeño sobre el tema de la llengua, a finals del 1980. Poc temps després, em van trucar per si volia participar en la redacció del *Manifiesto*", el dels 2.300. Antonio Tercero és el pare del periodista Daniel Tercero, que una dècada més tard va ser cap de comunicació de Ciutadans i artífex de la premsa pionera a les xarxes d'Albert Rivera.

El principal impulsor del *Manifiesto por la Tolerancia* era Antonio Robles —després diputat de Ciutadans—, que també venia de La Cervantina. Ell serà fundador i portaveu de l'Associació per la Tolerancia, on també hi haurà Félix Pérez Romera, exmilitant de la CNT i fundador a Santa Coloma del partit Izquierda Solidaria, que el 1995 passarà a dir-se Izquierda por la Tolerancia Lingüística (ITL).

Als anys noranta, la militància de la tolerància acabarà compartint l'atenció dels mitjans de comunicació espanyols amb la CADECA (Coordinadora de Afectados en Defensa de la Lengua Castellana), una associació de Salou —lloc d'estiueig d'Antonio Tercero—, que reclama ensenyament en castellà per als seus fills. L'advocat de la CADECA serà Esteban Gómez Rovira, advocat d'ideologia ultradretana que havia militat a Juntas Españolas i ha-

DE 2.300 A 15. Tots els intel·lectuals que van signar el *Manifest del Taxidermista* el 2005. Drets, d'esquerra a dreta: Ferran Toutain, Félix Pérez Romera, Francesc de Carreras, José Vicente Rodríguez Mora, Arcadi Espada, Teresa Giménez, Carlos Triás, Ponç Puigdevall i Ana Nuño. Ajupits: Albert Boadella, Xavier Pericay, Félix de Azúa, Félix Ovejero i Iván Tubau.

via assessorat La Cervantina. Qui el posarà en contacte amb CADECA serà un dels membres d'aquesta coordinadora que és amic de Tercero.

La taxidèrmia

El següent manifest de denúncia de la discriminació del castellà va arribar onze anys després, el 7 de juny de 2005, al restaurant El Taxidermista de la plaça Reial de Barcelona. Amb el pas dels anys, els 2.300 intel·lectuals difusos del 1981 s'havien materialitzat en 15, però aquesta vegada hi eren tots, allà mateix, a la presentació. Qui més pedra havia picat per arribar-hi era Félix Pérez Romero. Els altres catorze eren Ferran Toutain, Francesc de Carreras, José Vicente Rodríguez Mora, Arcadi Espada, Teresa Giménez Barbat, Carlos Trias, Ponç Puigdevall, Ana Nuño, Albert Boadella, Xavier Pericay, Félix de Azúa, Félix Ovejero e Iván Tubau.

La singularitat del document és que aquests intel·lectuals —*Boadella & Cia*,

com els va batejar el periodista Albert Balanzà al llibre del mateix títol (*Ara Llibres*, 2006)— no només denunciaven sinó que exigien la creació d'un partit polític, Ciutadans.

JAIME GIL DE BIEDMA, PROFÈTIC: «LA PRESIÓN DEL CASTELLANO (...) NO CESARÁ»

Dues sentències de Jaime Gil de Biedma, en el seu article *El manifiesto de los 2.300* el 1981, esdevenien, aquell 2005 i ara, profètiques. La primera, sobre la intenció dels intel·lectuals i professionals *abajo firmantes*, retratava aquell tipus d'intel·lectual: "No quieren el bilingüismo, que en cuanto hecho bruto de la realidad de todos casi exclusivamente trabaja en favor del castellano como un

hecho de ley. Y no lo quieren porque la cooficialidad consiste en establecer unas reglas de juego limpio para ambas lenguas, con lo que automáticamente el bilingüismo se convierte en garantía y defensa de la catalana".

La segona, sobre la salut del català i el castellà, descrivia el que ha acabat passant a pesar de l'oficialitat del primer: "La presión del castellano es fortísima y no cesará cuando cese de ser, en exclusiva, la lengua oficial. (...) Operan a su favor infinidad de factores reales que ninguna legislación puede contrarrestar en su totalidad, ni siquiera en su mayor parte. El plan de normalización del catalán es, pues, una sensata y necesaria tentativa de ponerle en un pie de igualdad —muy precaria, me temo—, en cuanto lengua oficial de cultura y de comunicación social. La situación del catalán, incluso después de la cooficializado y normalizado, seguirá siendo, por desgracia, mucho más sombría que la del castellano". ●